

Boerenreünie februari 2008 door Carolien Schroder

De bezoekers van het Duysthuisje zijn voor even terug in de voor hen zo vertrouwde omgeving. De twaalf boerenfamilies die decennialang in Hooglanderveen hun boerderij hadden, maar met de komst van Vathorst noodgedwongen hun al jaren vaststaande toekomst moesten herzien, hebben vanavond een reünie. Alsof er buiten de boerderij nog altijd landbouwgrond is en woonwijk Vathorst slechts een utopie geweest is, komen de tijden van weleer tot leven. Ze kennen elkaar allemaal, en vaak ook al van jongs af aan.

Het kunstproject 'Hoi-berg' stelt de verhalen van de boeren uit Hooglanderveen centraal. Kunstenaressen Ida van der Lee wil de verhalen van de boeren een nieuwe plaats in het veranderde landschap geven. In een eerder stadium heeft ze evenals leerlingen van de Josephschool een aantal agrariërs geïnterviewd. Vanavond zal Van der Lee een eerste impressie van die interviews in de vorm van een bundel aan de boeren aanbieden. Van der Lee is ook de initiatiefnemer van de reünie geweest. Ze heeft alle boeren gevraagd twee foto's mee te nemen. Aan het begin van de avond worden die gescand om later op de avond met behulp van een beamer vertoond te worden.

De rij voor de laptop met scanner groeit gestaag. Hele fotoalbums komen tevoorschijn. Onderling wordt gewikt en gewogen welke foto's men nu moet kiezen: 'kijk, op deze foto wordt er een kalfje geboren, maar daar houdt niet iedereen van. Wat vind jij?' Na enig beraad zijn ze eruit. De foto van een trekker met aanhanger waarop enorme balen hooi zijn opgestapeld, moet er zeker bij. Zo'n Ot en Sien-achtige plaat valt bij iedereen in de smaak en dat kun je van een kalfje dat ter wereld komt toch niet zeggen.' Achter hen sluit iemand aan die heel regelmatig foto's heeft gemaakt. 'Ik heb ons landschap steeds door alle seizoenen heen gefotografeerd. Kies er dan maar eens twee uit; dat is niet makkelijk, hoor.' Er wordt een fotoboekje tevoorschijn gehaald waarin een perenboom alle jaargetijden doorstaat, soms in prachtig groen, dan weer kaal en een andere keer met sneeuw op zijn takken. Ook oud-fietsenmaker Mossink is aanwezig. Hij heeft een foto bij zich uit 1924 waarop midden in de oude fietsenzaak zijn vader trots staat te glimmen tussen degelijk zwarte herenfietsen.

Als de foto's allemaal zijn gescand en de oud-bewoners van het buitengebied van Hooglanderveen alvast een beetje bijgepraat zijn, neemt Ida van der Lee het woord. Ze laat een kaart zien van het gebied waar nu vooral woonhuizen staan, maar dat vroeger nauwelijks ingericht leek. Er zijn hier en daar alleen maar wat boerderijnamen ingetekend. Van der Lee heeft zich voor haar Hoi-berg grondig in het agrarisch gebied verdiept. Zo is het haar opgevallen dat de hooibergen in dit gedeelte van het land tweeroedig waren. Enthousiast vertelt ze dat de Hoi-berg de beste plek van Hooglanderveen krijgt: het kunstwerk zal op de Brink komen. Een foto van boerderij Vathorst die schril afsteekt tegen het immense blauw van Ikea zorgt voor hilariteit. Want dit is toch geen gezicht, vinden alle aanwezigen.

Eén voor een passeren vervolgens de dertien levensverhalen van de boeren en hun partners de revue. Daarbij staan steeds dezelfde twee vragen centraal: waar stond de oude boerderij en waar wonen ze nu? De verhalen zijn divers: de ene helft is vrijwel op dezelfde plek gebleven, terwijl de andere helft de kans aangegrepen heeft om ergens anders opnieuw te beginnen. Theo en Margriet van Wee zijn ook verhuisd, maar opnieuw beginnen kun je het niet helemaal noemen. Foto's laten zien hoe hun huis 38 meter verplaatst is. Centimeter voor centimeter werd het huis over rails naar zijn huidige bestemming geschoven. Of er veel veranderd is, wil Van der Lee weten. Dat blijkt teveel om op te noemen. 'Vroeger zag het hier bijvoorbeeld zwart van de koeien en nu ziet het zwart van de huizen', zegt Theo van Wee na enig aandringen. Johan en Jeannet van 't Klooster zijn in hetzelfde huis blijven wonen en wonen tegenwoordig dus in Vathorst, temidden van burens en dat is nieuw voor hen. Jeannet mist vooral de rust en ruimte. Evert en Greet Smink daarentegen verhuisden van de Duisterweg naar een dorp in Groningen. Helemaal in het noorden van het land zijn ze

een nieuwe veehouderij begonnen. Evert heeft het afscheid van zijn oude boerderij in een schilderij gevat. Het Groningse landschap loopt over in een Hooglanderveens landschap waarin twee oude mensen weglopen. Hun hond loopt niet mee, die blijft in het noordelijke gebied achter. Smink vertelt dat de twee oude mensen zijn ouders verbeelden. Andere boeren zijn onder meer uitgewaaid naar Bunschoten-Spakenburg, Stoutenburg, Nijkerk en Kamerik.

De verschillende verhalen zijn in een paar penstreken weergegeven in de bundel die de boeren vanavond uitgereikt krijgen. Daarin zijn een heleboel foto's opgenomen van de oude boerderijen, maar ook de nieuwe woonhuizen ontbreken niet. Alle nieuwe adressen van de oud-bewoners van Hooglanderveen worden er vanzelfsprekend ook in vermeld. In de bundel wordt niet alleen teruggekeken, maar ook vooruitgeblikt. Zo krijgen de verhalen van vroeger straks een nieuwe plek. De Hoi-berg zelf zal uit oude materialen worden opgebouwd. De sloop van dorpshuis De Dissel bijvoorbeeld gaf Van der Lee de mogelijkheid het blauwhouten materiaal van het plafond van de gymzaal te verzamelen. Dit hout wordt, samen met sloopafval van sommige boerderijen, gebruikt om kisten ter grootte van een hooibaal te maken. Deze kisten dienen als bouwstenen en kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt om een tijdelijke catwalk of iets dergelijks te realiseren. De kisten krijgen de namen van de boerderijen. Van der Lee spreekt de hoop uit dat de citaten uit de bundel straks in tegels op de Brink terugkomen. Op die manier zullen de oude verhalen en materialen blijven voortleven.